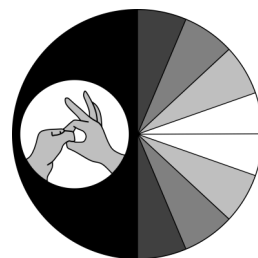

SYNHØR BLADET

LSHDB

Landsforbundet for Kombinert
Syns- og Hørselshemmede / Døvblinde

35 ÅRGANG

#1 2026

SynHør bladet er LSHDB sitt medlemsmagasin og blir utgitt seks ganger i året i trykt form, som punktskrift, på CD og er tilgjengelig på nett på www.lshdb.no

Del 3 av «DB gjengen vandrer»

-

Nytt fra lokallagene

-

Takketale til verdens fineste tolker

MEDLEMSSKAP

MELD DEG INN I LSHDB

Www.lshdb.no
eller
Kontakt kontor@lshdb.no

KONTAKT OSS

Landsforbundet for kombinert syns- og
hørselshemmede / døvblinde

Epost: kontor@lshdb.no
Nettside: www.lshdb.no
TLF: 22 41 34 24
Mobil: 95 94 93 57

BESØK OSS

ADRESSE:
Skippergata 33
0154 Oslo

DAGLIG LEDER:
Karin Andvig

ÅPNINGSTIDER:

Kontoret er åpent annenhver onsdag, og
hver torsdag og fredag.
Kontoret ligger i 6. etasje.

BLADET

TILGANG:

Kontakt kontor@lshdb.no for å få tilgang på
bladet i punkt, ren tekstfil eller på CD.

TRYKK:

Rycon AS
Opplag 280

REDAKTØR:

Kaisa Markhus
Tlf: 97151746
E-post: kaisa@lshdb.no

FORSIDEBILDE:

En snømann med pinner til øyne, nese og
smilende munn står i et hvitt landskap med
sola i flesen. Bak ruver konturene av store
fjell og en person som rusler bortover i
vinterlandskapet.

Hentet fra Canva design

STYRET

LEDER

Åshild Johansen
Tlf: 402 34 452
E-post: aashild.lovise@ebnett.no

NESTLEDER

Sissel H. Markhus
Tlf: 934 96 277
E-post: sism@online.no

STYREMEDLEM

Kari Kristine Engan
Tlf: 413 34 244

E-post: ka-k-eng@online.no

STYREMEDLEM

Marius Aasand Larsen
Tlf: 406 35 621
E-post: ml1004@icloud.com

STYREMEDLEM

Ståle Hatlelid
E-post: staalehk@hotmail.com

1. VARAMEDLEM Karianne Havsberg

2. VARAMEDLEM Juliane Eftevåg

Innhold

Redaktøren	4
Styrets hjørne	5
Innkalling til landsmøte 2026	7
Likepersonskurs «Samarbeid mellom tolk og bruker» del 2	8-9
«DB gjengens pilegrimsvandling» del 3	10-17
Takketale til verdens fineste tolker	18-20
Forskning på døvblindhet - hva viser forskningskartet?	21
Brukerstyrt personlig assistanse - ny undersøkelse	22-23
Julebord på Østmarkseteren	24-25
Nytt fra lokallagene	26-27
Minneord om Hege Beathe Dahlen	28-29
Til Neste Gang	30

TIPSET

Prosjektet «Arkitektur for alle sanser» ledes av Eikholt med finansiering fra Bufdir og fra Stiftelsen Dam med Hørselsforbundet.

Prosjektet utvikler ny kunnskap om hvordan bygninger og uteområder kan utformes for personer med kombinert syns- og hørselsnedsettelse. Prosjektet løfter multisensorisk arkitektur og universell utforming i praksis.

Målet er å gi planleggere, arkitekter og medlemmer av offentlige komiteer og råd økt forståelse for kombinerte sansetap, betydningen av multisensoriske løsninger og hvordan universell utforming fungerer i praksis.

Les mer på:

<https://www.eikholt.no/kunnskapshvelvet/arkitektur-for-alle-sanser/>

Redaktøren

Kjære leser av SynHør bladet!

Så er vi i gang med det nye året. Den 35'te årgangen av SynHør bladet. Kanskje ikke et klassisk jubileum, men et halvveis jubileum kan man vel si.

Dette nummeret av medlemsbladet viser bredden i arbeidet vårt – fra det organisatoriske og faglige til det personlige og sosiale.

Vi starter med aktuelle saker fra organisasjonen, inkludert vår faste styrets hjørne og innkalling til landsmøte 2026. Videre kan du lese om likepersonskurset «Samarbeid mellom tolk og bruker» del 2, der erfaringer og perspektiver deles for å styrke samspillet mellom bruker, tolk og formidling.

Bladet byr også på fortellinger, blant annet siste del av «DB-gjengens pilegrimsvandring» og en flott takketale til tolker som hver dag bidrar til

tilgjengelighet og inkludering. Videre i denne utgaven kan du få litt innblikk i nytt fra forskningsfronten gjennom artikler som vi har gjengitt. Blant annet om kartlegging av forskning på døvblindhet og en ny undersøkelse om brukerstyrt personlig assistanse.

Vi har også med glimt fra det sosiale livet i organisasjonen vår, som julebordet på Østmarkseteren og nytt fra lokallagene. Avslutningsvis hedrer vi minnet om Hege Beathe Dahlen.

Vi håper dette nummeret gir både innsikt, inspirasjon og en følelse av tilhørighet – at det styrker oss som organisasjon videre og gir deg som leser et lite avbrekk fra vinterkulda.

Vennlig hilsen
KAISA MARKHUS | kaisa@lshdb.no

STYRETS HJØRNE

Av Åshild Johansen

Kjære medlemmer og styremedlemmer,

Godt Nyttår!

Da er vi i gang med det nye året 2026. Her på Konnerud har det vært bitende kaldt siden jul. Nå har snøen endelig kommet til alles glede og i tillegg har det blitt mer lyst ute!

Året 2025 har vært tøft, men også en lettelse når det gjelder tolkesituasjonen, situasjonen rundt Eikholt og flyttingen av kontoret til LSHDB. Vi kom oss gjennom.

Sommertreffet i Bodø var meget vellykket og det var over 60 påmeldte og dobbelt så mange tolker, både eldre, ungdommer og barn. Kjemien mellom alle gruppene var topp og jeg syns det var så herlig å se på alle som pratet sammen og koste seg. Noen av aktivitetene som ble gjennomført var turen til Kjerringøy (var det noen ungarer som håpet på å finne ei kjerring der?), og flysimulator som var en populær aktivitet blant ungdommene.

Sommertreffet i år blir i Trondheim, og det blir spennende å se om det kommer like mange. På sommertreffet skal vi blant annet diskutere temaet angående sammenslåingen av organisasjonene. Dere har sikkert hørt at vi jobber for å få

alle tre organisasjonene som jobber for døvblinde sammen; FNDB, LSHDB og LMKST (Livet med kombinert sansetap). Vi har satt i gang to grupper som skal jobbe med vedtekter, aktiviteter, styrearbeid og hva organisasjonen skal gjøre for fremtiden. Det er en stor og krevende jobb de har.

I mars skal alle de tre organisasjonene møtes til felles samarbeid om disse oppgavene som gruppene har jobbet med. Det blir spennende å følge med videre og håpet er at dette arbeidet blir ferdig om to år. Hva den nye organisasjonen skal hete har ikke blitt bestemt enda, men en ting er sikkert, i navnet MÅ det stå DØVBLIND. Har dere noe forslag?

I år blir det valg av nytt styre i LSHDB, men jeg håper alle forsetter to år til mens vi jobber med sammenslåingen av organisasjonene. Etter sammenslåingen blir det valgt et helt nytt styre.

Når det gjelder tolkesituasjonen så er anbud-tekstene klare til høring i Stortinget, og vi er veldig spent på hva resultatet blir. Men husk at dere kan bestille tolk-ledsager som før og velge den tolk-ledsager som dere ønsker. Når alt kommer på plass får dere mer beskjed om dette.

Året 2025 var et helt spesielt år for meg da jeg fikk Ragnhild Kaatas ærespris. Denne prisen blir delt ut den 27. juni, på de døvblindes dag ifølge FN-konvensjonen og Helen Kellers sin bursdag. Litt sjokkert og veldig overrasket og glad, ble jeg. Da de ramset opp mye av det jeg har gjort de siste 25 årene som leder, i tillegg til årene som styremedlem, ble jeg stum, rørt og tårene rant. Jeg vil igjen takke alle som har vært med på utdelingen. Jeg blir veldig rørt når jeg tenker på det.

Tiden fremover blir veldig spennende med omorganisering og utfordringene vi vil møte. Jeg tror det blir veldig bra og ha en samlet organisasjon, og jeg er overbevist om at det blir lettere å samarbeide med Departementet, NAV, Direktoratet og alle de andre vi samarbeider med.

Jeg vil også takke alle som er involverte med støtten, rådene og hjelpen underveis. Mest av alt vil jeg takke Karin Andvig for en enorm jobb hun har gjort sammen med Rune Jensen i FNDB. Jeg vil også takke alle tolk-ledsagere som har loset oss gjennom mange tøffe oppdrag, de er våre engler.

Jeg ønsker dere en flott vinter videre og ta godt vare på hverandre.
Vi sees på sommertreffet!

Med vennlig hilsen
Åshild Johansen,
Leder LSHDB

Bilde: Åshild spiser lunsj ute på Kjerringøy

INNKALLING TIL LANDSMØTE 2026

Av LSHDB sitt styre

LSHDB innkaller med dette til Landsmøte mandag den 22. juni, kl. 16.00 – 18.00 og 23 juni, kl. 09.00-16.00, 2026.

Landsmøtet blir avholdt under vårt sommertreff i Trondheim på Scandic Nidelven 22. – 28. juni-2026.

Vi åpner Landsmøtet mandag der vi kun går gjennom de formelle sakene (valg av møteleder etc.). Valg og innkomne saker blir behandlet tirsdag 23. juni, 2026.

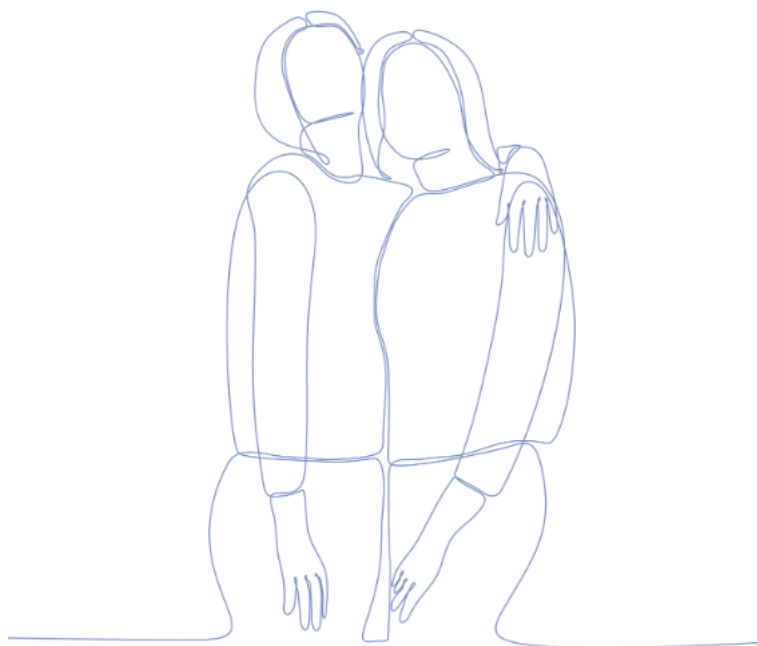
Innkomne saker fra medlemmer som skal behandles på landsmøtet, må være oss i hende senest 22. april 2026.

Invitasjon med foreløpig program for årets sommertreff vil bli sendt ut i løpet av februar.

Landsmøtepapirer blir sendt til påmeldte innen 22. mai 2026.

Valg av styret er i partallsår!

For LSHDBs styre,
v/Åshild Johansen, forbundsleder

LIKEPERSONSKURS: «SAMARBEID MELLOM TOLK OG BRUKER» DEL 2

Skrevet av Bibbi Hagerupsen

Likepersonkurset del 2 ble gjennomført på Scandic Fornebu Hotel helgen 14.–16. november.

Fredag fikk vi besøk av tre ansatte fra NAV Tolketjenesten Vest-Viken. To av dem jobber med fellesoppdrag, og én har ansvar for ressurskontoret for døvblind-tolking.

De presenterte seg som Turid, Tone og Lene Karin. De holdt innlegg om rutinene når de mottar bestillinger fra brukere, og om hvordan de legger vekt på samarbeid mellom formidling, tolk og bruker.

Lene Karin fortalte om målet med ressurskontoret og hvordan de jobber.

Det kom mange spørsmål og innspill fra deltakerne til de tre foredragsholderne. Dette viser tydelig at det er behov for god kommunikasjon mellom bruker, formidling og tolk.

Lørdag var det tre innlegg med ulike

perspektiver.

Først holdt Magnhild innlegg. Hun er tolk, jobber ved OsloMet og holder for tiden på med en masteroppgave om haptisk kommunikasjon. Hun holdt et svært godt innlegg om tolkens perspektiv; hvordan hun jobber for å være en god tolk for en døvblind bruker, og hvor viktig samarbeid og god kommunikasjon er.

Som døvblinde har vi ikke fått opplæring i hvordan vi skal forholde oss til én eller flere tolker i et oppdrag. Det er derfor ikke så rart at det ofte oppstår usikkerhet, misforståelser, frustrasjon og irritasjon hos brukere.

Det er veldig bra at Eikholt nasjonalt ressurscenter for døvblinde tilbyr gruppekurs om nettopp dette temaet.

Neste innlegg var ved Solgun, en ny tolkebruker. Hun fortalte om hvordan hun har opplevd ulike situasjoner med bruk av tolk.

Siste innlegg var fra et pårørende-perspektiv. Kim holdt et sterkt innlegg om hvordan han som pårørende har opplevd ulike situasjoner der hans kone, som er døvblind, har hatt med seg tolker. Han delte både positive og negative erfaringer.

Dette viser hvor viktig det er å lytte til pårørendes opplevelser, tanker og refleksjoner, siden de er en del av en døvblind persons hverdag.

Temaet «Samarbeid mellom tolk og bruker» er svært viktig. Vi oppfordrer derfor alle distriktslag til å invitere sin nærmeste tolketjeneste til å holde innlegg, eller arrangere åpne timer der brukere kan stille spørsmål om alt mulig og om hvordan man kan få bedre kommunikasjon med både formidler og tolk.

«DB GJENGENS PILEGRIMSVANDRING 2025»

Skrevet av Berit R. Øie, initiativtaker

Foto av Øyvind Woie, KABB

Del 3 av 3

Dette er siste del om den fantastiske Pilegrimsvandringen for døvblinde, juni 2025. Kort oppsummert kan vi si at lørdagens båtreise førte oss til Trondheim, til det siste stampelet i pilegrimspasset og til et varmt møte med biskopen i Nidarosdomen. Søndag var vi både innenfor, utenfor og rundt denne mektige kirken, med lunsj i parken ved St. Olavskilden med vår siste historiefortelling og vekselbønn.

Før jeg fortsetter å fortelle, må jeg ha en takkerunde.

En stor takk til Felleslegatet for døde. Uten den store økonomiske støtten vi fikk, hadde det vært umulig å gjennomføre denne historiske Pilegrimsvandringen. Det var første gang det ble arrangert en slik reise for døvblinde med innsats fra tre ulike aktører samtidig; en stor takk til prost Linda Berntzen i Døvekirken, en stor takk til KABB – Kristent arbeid blant blinde og svaksynte ved generalsekretær Øyvind Woie, og en stor takk til vandringsleder prost Kjartan Bergslid i Den norske kirke. I tillegg tillater jeg meg å nevne at jeg

bidro med innkjøp av lydanlegg for å sikre at vi med kombinert syns- og hørselshemming kunne høre det som ble sagt underveis, utendørs så vel som innendørs.

Lørdag 14. juni satte vi oss inn i fellesbussen med all bagasjen. Bak rattet satt rektor Erling som hadde stått på for oss de fire dagene på Bakketun folkehøgskole. En utrolig flott skole med god uteplass i vakker natur, god mat, flere stuer, en passe stor gymsal, gode senger på rommene og et stort hjerte hos ansatte som sørget for vår trivsel.

Denne lørdagen viste gradestokken en følelse av sydlige breddegrader. 24 grader er uvanlig på trønderske kanter. Vi ble kjørt til Ekne der SDS seildampskipet «Hansteen» ventet. Det trivelige mannskapet var stort sett pensjonister som brukte mye tid, krefter og kunnskap på å vedlikeholde denne museumsgjenstanden som er eneste sjøgående seildampskip i verden!

«Hansteen» ble bygget i 1866 og blir nå tatt vare på av Trøndelag sjøfartsmuseum.

Båten var først et havforskningsskip, så ble den brukt som Kongeskip, rutebåt, lossebåt, herberge for husløse og deretter restaurert tilbake som veteranskip. Den er 102 fot lang (31 meter), er bygget av jern med to master og 6 seil. I dag har «Hansteen» en høytrykksdampmaskin på 300-400 effektive hestekrefter som bruker 130 kg kull i timen! (kommentar om miljøvern lar vi ligge...).

Båtturen foregikk i solskinn, en behagelig sjøfart med smil fra alle om bord. Det var utrolig mye å oppleve, å ta på, høre motordunkingen fra samt lukten av kullrøyk. Min båtvandring for å finne toalettrommet, tok omtrent en time. Det var så mye interessant å oppleve underveis der tolken og jeg ålte oss bakover i båten.

Trapper opp og ned, smale passasjer, og selvsagt fikk jeg leke øverste styrmann ved roret! Rattet likner det man ser på gamle filmer. Det er av tre, og diameteren er like bred som når jeg strakte ut armene for å holde på håndtakene. Kompasset er plassert der styrmannen står, men fordi skipet er bygd i metall, blir kompasset forstyrret av båtenes magnetisme. Derfor var det plassert to kuler på undersiden av kompasshuset for å vise riktig himmelretning. Utrolig høy kunnskap de hadde den gang for flere hundre år siden!

Duften av nystekte vafler lokket oss ned en etasje. I byssa var det kun plass til damen som sa det snart skulle bli servering. Jeg spurte om hvor toalettet var, men det var vanskelig å høre hva som ble

sagt på grunn av støy fra dampmotoren. Damen pekte forover, så jeg og tolken gikk innover en lang smal korridor og fikk oss en overraskelse. Vi kom til en luksus-salong! Helt utrolig flott. Gardiner var dandert rundt skipsvindue. Det var skinnseter, bord av mahogni og en kakkel-ovn i hjørnet av salongen. Jeg måtte prøvesitte og fantaserte om lekre matretter med god hvitvin og mye prat over bordene. Dette var salongen til unions-kronprins Oscar (senere Oscar 2.) da han feiret 1000-årssamlingen av Norge i 1872.

Vi forlot salongen med ny klatretur forbi styrmannens rør, og folk underveis fortalte at toalettet var «Helt foran!». Midtveis passerte vi motorrommet, og jeg hørte latter gjennom motorbråket. Der var Edvard med tolker som utforsket dampmotoren. Senere spurte jeg ham hvordan det var i motorrommet, og han skrev om det og mere til.

Edvard forteller:

«Ja, jeg klarte meg fint, og det var gøy å klatre ned til motorrommet. Det var varmt og luktet av motor. Tolken beskrev for meg hva en hyggelig mann snakket om. Det var trangt om plassen, men det gikk fint, også når jeg klatret opp igjen. Det var koselig å sitte ute på dekk i frisk luft i strålende vær med sol hele tiden.

Ja, det var en fin og koselig opplevelsestur med den gamle båten fra Ekne til Trondheim. Båten seilte langsomt i drøye tre timer langs fjorden. Jeg kjenner Trondheimsfjorden godt, fordi jeg gikk på døveskolen i Trondheim fra 1965 – 1975. Jeg kjente godt til båten som gikk mellom Værnes flyplass, Hommelvik, Malvik, Vikhammer (tidligere Vikhov skole for tunghørte), Ranheim, Lade og til Trondheim. Jeg besøkte min tante og onkel med barna deres på Ranheim

mange ganger da jeg gikk på døveskolen. Tante og onkel jobbet på Ranheim papirfabrikk. Onkel viste meg rundt inne i fabrikk, og jeg så mye papir og papiruller. Utendørs luktet det dårlig og vondt av papirfabrikken. Jeg var også flere ganger på øya Munkholmen, på bade-stranda der og solte meg før jeg reiste hjem til mine foreldre i sommerferien. Det er mange gode minner fra den tiden.».

Edvard forteller videre:

«Jeg har vært med på 6 – 7 pilegrimsturer for døve, og det er Sissel H. Markhus som har ordnet turene. Den første var i Frankrike, i august 2013. Vi var mange døve som gikk sammen i fem dager. Det var krevende terreng, stier med mange steiner og asfalterte veier. Dagsetappene var mellom 24 og 35 km, i alt ca. 137 km. En flott opplevelse og tøff tur, synes jeg. Det var veldig fint å være på pilegrims-vandring i Trøndelag i juni. Jeg syntes det var lett å gå på de ulike stiene, i terrenget og på asfalterte veier. Dette var kortere turer på mellom seks og 12 km hver dag. Jeg var for første gang i Stiklestad kirke. Det var mange spennende historier å høre om Olav den hellige. Han ble drept den 29. juli 1030, og i 2030 er det 1000 års-feiring.

Det var også en fin opplevelse i Nidarosdomen, og ned til Nidelva i det fine været. Jeg tenkte mye på at vi på pilegrimsturen gikk Bispegata fra hotellet og forbi et gammelt rødt bygg. Det var tidligere den døveskolen som jeg gikk på for mange år siden. Jeg tenkte på om det var gjort mange forandringer der. Det samme røde bygget fra 1855 er gjort om til Døve-museet, men det tidligere gule bygget ble revet i 1995. Området huset avdelinger av Norges tekniske høyskole og var også forandret gjennom en høy statue av Olav Trygvasson på et fint torg med ny asfalt

og stein på gatene. Nå var det lite biltrafikk på veien mot Nidarosdomen.».

Så tilbake til min jakt etter et toalett ombord. Helt foran stod vi og stirret ned i et hull i dørken. Skulle vi virkelig ned der!? Noen klatret opp og sa at toalettet var der nede et sted. «Dette blir gøy!» tenkte jeg, og snudde meg for å klatre ned stigen, med ansiktet inn mot veggen. Tolken beskrev at det var veldig lite plass, så jeg måtte passe hodet for å ikke kollidere hodet mot dørkanter og rør som stakk frem her og der. Veldig sjarmerende! Jeg likte det, men tolken måtte virkelig jobbe under høytrykk med all beskrivelse, passe på hvor vi gikk og alt som var ukjent. Etter flere rom og trapper, kom vi endelig til en person som sa det jeg trengte å høre; «her er doen!».

Etterpå var det klatretur forbi spennende små rom, smale korridorer og opp den bratte trappa. Endelig var vi ute på dekk igjen. Det var lunsjtid, og vi fant sitteplasser på en kasse for redningsvester.

Etter lunsj kom tidspunktet vi elleve deltakere hadde ventet på. Kjartan hadde forberedt oss på en oppgave lenge før vi reiste til Trøndelag; Vi var oppfordret til å ta med en gjenstand som skulle symbolisere en negativ tanke eller en negativ følelse. Den gjenstanden kunne vi legge fra oss med å kaste denne følelsen over bord og ut i Trondheimsfjorden. Dette var et spesielt øyeblikk for mange. Det ble kastet ulike ting, et trestykke, en stein og annet jeg ikke vet hva var. Denne symbolske handlingen var å overlate våres bekymringer og nederlag over på Gud. Deretter rettet vi våres oppmerksomhet mot land.

Neste destinasjon var Nidaros Pilegrims-
gård. Der fikk vi det siste stampelet i pile-
grimspasset. Det var mange andre pile-
grimer på pilegrimsmottaket. Vi rakk
innom hotellet, der bagasjen vår stod,
levert av rektor Erling. Ingen av oss skiftet
klær fordi nå skulle vi gå til pilegrims-
turens mål, Nidarosdomen.

Dette møtet var et av de mektigste inn-
trykk jeg opplevde. Biskop Herborg
Finseth stod utenfor kirken og ventet på
oss i sin fine bispekåpe. Hun geleidet oss
inn til alterområdet i denne enorme
kirken. Side om side knelte vi på alter-
ringen. Biskopen var på innsiden av alter-
ringen og gjentok foran hver av oss den
samme setningen som Kjartan sa i Stikle-
stad kirke fire dager tidligere: «Frykt ikke,
Jesus er med deg» og tegnet et kors på
våre panner. Dette synes jeg var en fin
seremoni for utreise og avslutning av pile-

grimsvandringen. Etterpå delte hun ut St.
Olavsbrevet med høytidelig opprop av
våre navn. Det var hyggelig med en
tydelig start og slutt på en utrolig inn-
holdsrik reise på mange plan.

Søndag 15. juni deltok vi i gudstjenesten i
Nidarosdomen med 90 sangere fra kirkens
korarbeid. Merete holdt hilsen til den
store forsamlingen fra oss pilegrims-
vandrere. Talen hennes fikk en fantastisk
respons fra tilhørerne, og applausen løftet
nesten taket! Utrolig flott tale av Merete.

Etter nattverden i kirken, gikk vi til St.
Olavskilden ved elva vest for kirken. Der
var det lunsj og Kjartans siste bibel-
lesning og Snorres fortelling om hellige
Olav. Vi hadde vår siste vekselbønn og
sang «Må din vei komme deg i møte».
Vakkert og vemodig.

Deretter møtte vi Øystein Ekroll. En trivelig professor som kunne alt om selve bygget Nidarosdomen. Vestveggen var pyntet med 76 statuer i tre rader og med det fantastiske runde vestvinduet. På den nederste rekken var statuene tre meter høye, deretter to meter høye, og øverst var englene. Hver statue hadde sin fortelling, og det hadde fylt noen bøker og noen dogn hvis vi skulle latt professoren fortelle alt.

Etter en fantastisk omvisning utenfor og inne i Nidarosdomen, førte professor Øystein Ekroll oss videre til verkstedet for steinhoggeri. Der fikk jeg turens høydepunkt av overraskelser. Professoren viste oss rundt og fortalte om kleberstein som var best å bruke til å forme statuene, om marmor som ble gravd opp i Trøndelag, om verktøyet som er det samme som er brukt i flere hundre år, med mere. Professoren avsluttet med å invitere alle til å kikke seg rundt noen minutter. Jeg hadde et privat spørsmål til ham og grep sjansen.

«Var det mulig for oss publikum å bestille en figur fra steinhoggeriet etter eget ønske?».

Han svarte at det dessverre ikke lot seg gjøre. De forholdt seg kun til reparasjoner og utbedringer i Nidarosdomen. «Men hva slags figur tenkte du på?», spurte han. Frimodig fortalte jeg om min mangeårige jakt etter en Kristus-statue med utgangspunkt i den i København. Professoren nikket og kjente til den skulpturen av billedhugger B. Thorvaldsen. «Men vent nå litt!» sa han og så plutselig forsvant han. Det ble uro hos folk, for dagen hadde vært lang og begivenhetsrik. Professoren kom småløpende tilbake, bærende på en diger pappeske og sa til Kjartan «... den damen der skal få dette». Han kom til meg mens han dro og halte isoporomslaget opp av esken. Jeg så jo ingen ting, men

hørte mye romstering og lyder. «Hva i all verden er det som skjer?» tenkte jeg og ventet i undring.

«Se her, er det en sånn figur du tenkte deg?» og professoren la en Jesus-figur i mine hender.

Den er stor! 40 cm høy og tre kg og er en etterligning av Kristus-statuen i København! Jeg gråt. Både av overraskelse, glede og takknemlighet. Dette var en stor opplevelse for meg, og jeg fikk ikke takket professoren nok. Han sa at den esken hadde stått på hans kontor i mange år, var nettopp tørket støv av og nå lurte han på hvordan han skulle bli kvitt den. Så nå var han overbevist om at den hadde ventet på meg.

Etter dusj og klesskift møttes vi alle på en av byens restauranter. Maten var god, men manglet litt av det trønderske – hva kunne nå det være? Det var mange gjester der, så vi fikk ikke pratet sammen som vi ønsket. For vi ville så gjerne prate mer sammen! Arne Olav satte ord på dette da jeg spurte ham om turen: «Jeg synes det gikk fint med alt i pilegrimsvandringen, men det ble lite sosialt samvær på kveldstid, etter kveldsbønnene. De fleste av oss var trøtte etter de lange turene», sa han. Derfor dro vi tilbake til hotellet etter desserten. Der ble det ordnet et stort rom ved siden av spisesalen, som var bare for oss! Linda holdt en fin takketale. Hun ropte oss opp en etter en, holdt en personlig tale til hver og delte ut et gripekors til den enkelte som et hyggelig minne!

Den beste talen kom fra Øyvind. Han takket tolkene! Han hadde virkelig sett tolkenes arbeidssituasjon og alle de utfordringene tolkene stod i til enhver tid, nesten døgnet rundt. En flott tale som også kommer på trykk i bladet.

**Dermed nærmet klokken seg midnatt.
Trette, fornøyde og opprømte gikk hver av
oss til sitt og pakket koffertene.**

**Mandag var det frokost og hjemreise med
gode minner og ønsker om å treffes igjen.**

Bilde 1: Edvard med tolk og en av pensjonistene
inne i motorrommet.

Bilde 2: Berit mottar brevet fra biskopen inne i
Nidarosdomen.

Bilde 3: Berit står utenfor steinhoggeriet, tydelig
rørt, med kristus-statuen hun mottok fra profes-
soren i hendene.

Bilde 4: Arne Olav snakker med biskopen. I
bakgrunnen står flere av de andre deltakerne.

Bilde 5: Edvard står ved drikkefontenen med en
hånd mot vannstrålen og den andre hånda i
hånda til tolken som viser tegn for drikke.

Bilde 6: Berit står sammen med professor
Øystein Ekroll og kjenner på en av skulpturene
med utskjæringer.

TAKKETALE TIL VERDENS FINESTE TOLKER

Skrevet av Øyvind Woie

«Tolken utholder alt, tror
alt, håper alt, tåler alt!»

Kjære tolker og ledsagere, hadde ikke dere vært der og tilbudt en albue, tolket hvert ord, holdt i en bambuspinne, dratt og dyttet, svettet og labbet – så hadde vi aldri vært her vi er i dag.

Kjære tolker og ledsagere, dere er førerhunder som kan snakke med både tegn og tale. Dere har innebygd radar, sjette og syvende sans, dere har hjerner som er i stand til å tenke så langt frem som dere kan se, eller til enhver tid klarer å innhente kunnskap om det kan dreie seg om alt fra millimeter til kilometer.

– Opps, ei rot i veien foran foten din,

min gode venn, men der så jeg et ekorn og to hjorter så store som elg. Og nå er Øyvind foran, nei, nå er han bak, nei, der var han foran igjen ... – Så langt jeg kan se virker stien veldig flat og fin. Men det ligger kanskje noen erter på veien to kilometer fremme.

Kjære tolker og ledsagere, dere er et kommunikativt Kinderegg – dere oversetter, synstolker og ledsager – tre ting samtidig. Dere tolker, lytter, leser, scanner, synstolker hele den verden pilegrimstoget og den med kombinert sansetap beveger seg gjennom. I samme åndedrag som dere varsler om et halvlangt trappe-

trinn, klarer dere å løfte blikket og detaljbeskrive ansiktsuttrykkene på samtlige statuer på Vestfronten av Nidarosdomen. Blikket deres følger elveleier, fjellkjeder, norske menn i hus og hytter og hele Norge i rødt, hvitt og blått mens dere simultant, gjennom tegnspråk, armer og fingre, svette hender og lange bambuspinner sender ut en kontinuerlig informasjonsstrøm til den dere ledsager.

Kjære tolker og ledsagere, dere hardtarbeidende pakkesler som lossar og laster, pakker og snører, glir sammen glidelåser, samler sammen truser med bremsespor og sokker surere enn sur nedbør.

Kjære tolker og ledsagere, dere er skiftarbeidere som tar alle skiftene selv ei hel uke, mens posene under øynene blir større og større, slik at dere nesten snubler i dem når dere skal lede den blinde over kvast og kampesteiner, være kelnere og

serveringspersonell, klestativ, selskapsdame, stavbærere eller klesvasker.

Kjære tolker, dere er språkekspertene som tolker teologiske og historiske ord lett som en plett. Ambrosius eller serafer er ikke noe problem, heller ikke akantus eller Johannes' åpenbaring – og vet dere ikke hvilket tegn som skal brukes, ja, da finner dere bare på et nytt ett.

Kjære tolker og ledsagere, dere er førerhunder på to bein, som kan snakke med både tegnspråk og tale, men dere kan ikke bjeffe – eller dere gjør det ikke – eller kanskje det er det dere gjør om natta når alle vi andre sover. Kanskje det er da dere stapper dyna inn i kjeften og bjeffer ut alle ledsager- og tolkefrustrasjoner og opphopet sinne. Eller kanskje dere løper ut når vi andre har lagt oss og blir til sinte og blodtørstige varulver? Jeg syntes jeg hørte noen ul på Bakketun.

Kjære tolker og ledsagere, dere gjør gode gjerninger på bestilling, og jeg innser at dere burde fått bjeffet litt mer, fordi det er helt umulig å gå for- og baklengs, opp og ned brenneslebakker, konstant få nye beskjeder ørtåfjorti ganger hver dag, alltid måtte sette seg selv bakerst eller forrest, gå, løpe eller subbe avgårde i utakt med eget hjerte og rytme, alltid være den første til å bli den siste som legger seg og stå opp – uten at det koker bittelittegrann i kroppen.

Det er jeg lei meg for – at vi ikke hadde en egen tolke- og ledsagerkennel for dere – men nå i denne stund tenker jeg at du kan ta et bjeff, med inne- eller utestemme, og legge det igjen – hvis noe har hopet seg opp innvendig i skolten eller et annet sted. Gjør det gjerne inni deg selv så høyt du bare klarer, eller med stemme hvis du tør – legg det igjen her og ikke ta det med hjem.

Kjære tolker og ledsagere, dere har høye idealer. Det er ikke egen ære, godbiter og kløing bak øret som driver dere – tro det eller ei – men de gjerningene dere leverer er drevet av Kristi kjærlighet, den største blant de tre, troen, håpet og kjærligheten – slik den er beskrevet i Kjærlighetens høysang i Bibelen:

Kjærligheten er tålmodig, velvillig, den skryter ikke, er ikke hovmodig, kjærligheten krenker ikke, søker ikke sitt eget, er ikke oppfarende og gjemmer ikke på det onde, gleder seg ikke over urett.

Tolken og ledsageren utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt!

Kjære tolker og ledsagere – TAKK! Det fortjener dere virkelig å høre, og jeg håper folk skjønner hvor stor og viktig jobb dere gjør.

Takk, ledsagere, dere er tro, håp og kjærlighet.

FORSKNING PÅ DØVBLINDHET – HVA VISER FORSKNINGSKARTET?

Sammendrag av publisert artikkel på www.dovblindhet.no (NKDB)

Først publisert 18.11.25

Originalartikkel skrevet av Sigve Nedredal

En forskningskartlegging fra Folkehelseinstituttet (FHI) gir oversikt over norsk forskning på syns- og hørselsutfordringer, inkludert døvblindhet.

Forskningskartleggingen til Folkehelseinstituttet (FHI) viser at det finnes få studier om døvblindhet.

Kartleggingen viser både hva det finnes forskning på, og hvor det er tydelige kunnskapshull. Forskning fra nordiske og europeiske miljøer er ikke inkludert.

Forskningskartleggingen Funksjonsnedsettelse relatert til syn og hørsel – forskningskart over studier med norske data omfatter vitenskapelige artikler publisert mellom 1990 og 2025. Totalt ble det identifisert 248 forskningsartikler, hvorav 15 omhandler døvblindhet. De fleste av disse er kvalitative studier. Kartleggingen viser dermed at det finnes relativt få studier om døvblindhet i Norge.

FHI har gjennomført brede og systematiske søk i sentrale databaser, med forhåndsdefinerte inklusjonskriterier og et strukturert rammeverk for koding. Kartleggingen benyttet 25 søke kategorier, der flest treff ble funnet innen:

- hjelpemidler
- skole, utdanning og arbeid
- livskvalitet og mestring

Samtidig påpeker FHI at 6 av de 15 studiene om døvblindhet bygger på informasjon fra andre enn personene selv, ofte tolker eller ledsagere.

Forskningskartet inkluderer kun norske studier om personer bosatt i Norge. Internasjonal forskning er derfor ikke med, selv om døvblinddefeltet er lite og preget av tett samarbeid på tvers av landegrenser. Dette gjelder blant annet nordiske forskningssamarbeid, europeiske fagmiljøer, internasjonale kunnskapsoppsummeringer fra World Federation of the Deafblind (WFDB) og forskningsdatabasen til Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor (NKCDB) i Sverige, som inneholder over 3 700 publikasjoner. Denne forskningen er sentral for utvikling av tjenester, opplæring og fagutvikling i Norge.

Bakgrunnen for kartleggingen er en vurdering av om funksjonsnedsettelse skal inkluderes i Folkehelse rapporten. Rapporten beskriver helsetilstanden i Norge basert på data fra helseregistre, undersøkelser, rapporter og forskningspublikasjoner, og dekker temaer som psykisk og fysisk helse, sosial ulikhet, trivsel og kjente påvirkningsfaktorer.

Les mer om forskningskartleggingen på Folkehelseinstituttets nettsider.

BRUKERSTYRT PERSONLIG ASSISTANSE – NY UNDERSØKELSE

Skrevet av André Vågan

Kursdeltagere på Eikholt nasjonalt ressurs-senter for døvblinde har uttrykt bekymring for om de som trenger det kan få brukerstyrt personlig assistanse (BPA) i sin hverdag. På bakgrunn av dette gjennomførte senior-rådgiver ved Eikholt, Victoria Falen, en spørreundersøkelse om hvordan denne tjenesten fungerer for personer med kombinert sansetap/døvblindhet. Resultatene viste blant annet at kommuner mangler kunnskap om behovene til personer med døvblindhet og at det er krevende å søke om å få denne ordningen.

BPA

BPA er en tjeneste som skal gi personer med funksjonsnedsettelse muligheten til å leve mer selvstendige liv. BPA kan innvilges til personer som har et stort og langvarig behov for assistanse. For å ha en juridisk rett til BPA må søkeren ha et bistandsbehov på 32 timer per uke.

Personer med et hjelpebehov på mellom 25 og 31 timer per uke har også rett på BPA, med mindre kommunen kan dokumentere at slik organisering vil medføre vesentlig økt kostnad for kommunen (Pasient- og brukerrettighetsloven, 1999, §2-1d).

For de med et bistandsbehov under 25 timer er BPA ikke en rettighet, men kan likevel innvilges etter kommunens vurdering.

BPA-leverandører er enten private selskaper,

ideelle organisasjoner eller kommunen selv som tilbyr assistentordningen.

Hvem deltok?

60 deltagere deltok i denne spørreundersøkelsen. De bestod av personer med kombinert sansetap/døvblindhet som er registrert i Eikholt sin brukerdatabase.

Utvalget ble avgrenset til voksne personer (18 år og eldre) med ervervet døvblindhet. Undersøkelsen ble godkjent av personvernombudet ved Eikholt.

Hva fant man ut?

Resultatene viste at de som har BPA oftere bor alene og har mer kjennskap til ordningen. Motsatt fant man at blant de som ikke hadde BPA oppga 33% at de ikke kjente til, eller hadde for lite kunnskap om BPA. Det tyder på at arbeidet med å gi god informasjon for å sikre en lik tilgang til ordningen er viktig.

I tillegg fremgikk det at søknadsprosessen opplevdes som krevende. Over halvparten av de som svarte på spørreskjemaet hadde klaget på vedtaket. Flere opplevde også at kommunen hadde liten forståelse for behovene til personer med døvblindhet og stilte få relevante spørsmål i kartleggingen. Halvparten uttrykte også at de hadde fått for få BPA timer i forhold til sitt behov.

De fleste som hadde BPA, uttrykte likevel at

ordningen var en viktig støtte i hverdagen. Det bidrar til at de kan ta egne valg i større grad og at de blir mindre slitne. Flere beskrev BPA som «livsnødvendig» og som en «lifesaver», noe som understreker hvor grunnleggende denne tjenesten er for å muliggjøre et aktivt og selvstendig liv blant personer med døvblindhet.

Trengs flere undersøkelser

Resultatene tydet på at personer med døvblindhet hadde positive erfaringer med ordningen. Det er imidlertid behov for en mer forutsigbar og rettferdig praksis i saksbehandlingen av BPA. I videre forskning bør det sees på effekten som BPA kan ha på livskvalitet, deltakelse og selvstendighet over tid.

Vil du lese mer?

Les rapporten om spørreundersøkelsen på Eikholt sine nettsider:
www.eikholt.no/kunnskapshvelvet/publikasjoner.

Spørreundersøkelsen ble også benyttet i Victoria Falen sin masteroppgave ved Universitetet i Sørøst-Norge. Masteroppgaven finner du i Nasjonalt vitenarkiv ved å gå

til www.nva.sikt.no og søke etter tittel: Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) - En tjeneste for personer med kombinert sansetap/døvblindhet?

Har du spørsmål om rapporten og BPA?

Ta kontakt med Victoria Falen, Seniorrådgiver - Sosionom ved Eikholt:
Victoria.falen@eikholt.no

Kilder:

Eikholt-rapport 01/25 Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) og døvblindhet. Hvordan fungerer ordningen i praksis?
www.eikholt.no/kunnskapshvelvet/publikasjoner.

Falen, V. (2025) Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) - En tjeneste for personer med kombinert sansetap/døvblindhet? Universitetet i Sørøst-Norge, Fakultet for helse- og sosialvitenskap, Institutt for sykepleie- og helsevitenskap (masteroppgave).
www.nva.sikt.no

Pasient- og brukerrettighetsloven (1999) Lov om pasient- og brukerrettigheter (LOV-1999-07-02-63). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63>

JULEBORD PÅ ØSTMARKSETEREN

Skrevet av Sissel H. Markhus

Bilder: Nettsiden til Østmarkseteren & Inger K. Hauge

Distriktslaget LSHDB Oslo/Akershus og Østfold hadde årets julebord på Østmarkseteren Restaurant lørdag 6. desember.

Vi hadde lokalet i 2. etasje reservert fra kl. 18.00 – helt for oss selv.

Da vi ankom Østmarkseteren, ble vi møtt av en stemningsfull atmosfære. Fakkelysene var tent langs veien og opp til inngangen, og idet vi kom inn, byttet vi fra utesko til innesko før vi gikk opp trappen til 2. etasje. Der fikk vi servert en velkomstdrink før vi satte oss til bords.

Totalt var vi 29 personer, inkludert tolkene.

Østmarkseteren Restaurant – en skjult perle i hjertet av Oslos natur

Informasjon fra Østmarkseteren:

Høyt over Oslos pulserende byliv, kun 15 minutter fra sentrum, ligger Østmarkseteren Restaurant. Med våre sjarmerende og historiske tømmerbygninger fra 1926 ønsker vi deg velkommen til en opplevelse som kombinerer tradisjon, varme og utsøkte smaksopplevelser.

Hos oss kan du nyte alt fra en avslappende lunsj til en uforglemmelig middag – enten du kommer som privatperson eller i forbindelse med et spesielt arrangement. Vi skreddersyr alt fra forretningsmiddager og jubileer til bryllup, konfirmasjoner, familiedager, kurs, konferanser og minnesamvær. Våre lokaler gir den perfekte rammen for enhver anledning.

Vårt anerkjente kjøkken setter sammen menyer basert på sesongens beste råvarer fra både hav og land. I kombinasjon med nøye utvalgte viner fra vår rikholdige vinkjeller skaper vi en kulinarisk opplevelse som vil bli husket

lenge. Vi står klare til å sørge for at ditt besøk hos oss blir en minneverdig reise i smak og atmosfære. La oss ta vare på deg og dine gjester – vi gleder oss til å være vertskap for ditt neste besøk.

Opplevelsen vår stemte godt med slik Østmarkseteren beskriver seg selv. Vi hadde en avslappende og hyggelig kveld – en perfekt pause fra julestresset. Middagen, en nydelig tre-retters, ble virkelig satt pris på.

Styret i Distriktslaget Oslo/Akershus og Østfold ønsker alle lesere et riktig godt nytt år, og håper at 2026 blir et fantastisk år for alle!

NYTT FRA LOKALLAGENE

LSHDB VESTFOLD OG TELEMARKE

Den 5. desember arrangerte LSHDB Vestfold og Telemark julespa og julelunsj på Farris Bad i Larvik.

Åtte medlemmer deltok på julespa, og senere samlet totalt 16 deltakere, sammen med 7 tolker, seg til julelunsj.

Arrangementet bød på en avslappende spaopplevelse etterfulgt av en julelunsj som ble svært godt mottatt, med god mat, hyggelig stemning og fine samtaler.

Deltakerne ga uttrykk for at dagen var både vellykket og sosial, og satte stor pris på fellesskapet og samholdet.

Med vennlig hilsen
Karin Trude Einarsen,
Sekretær
LSHDB Vestfold og Telemark

Bilder: Pent kledde deltakere sitter rundt to langbord. Noen spiser imens andre smiler mot kameraet. I bakgrunnen er hele veggene dekket med et stort vinskap.

Skrevet av Sissel H. Markhus

Distriktslaget LSHDB Oslo/Akershus og Østfold arrangerte temakveld om sivil beredskap onsdag 28. januar. Totalt møtte 20 personer, inkludert tolker.

Vi hadde invitert sivilforsvarsinspektør Carl Martin Andersen fra Sivilforsvaret. Han holdt et interessant og viktig foredrag om sivil beredskap og hva vi må være forberedt på dersom det skjer noe i Norge, for eksempel ekstremvær, ras eller strømbrudd, og behovet for å kunne klare oss i minst sju dager.

Han nevnte blant annet det store raset i Gjerdrum i desember 2020, som skjedde under pandemien og der mange omkom. Dette var svært dramatisk. Han trakk også frem flere andre eksempler, som ekstremværet Hans, store branner og strømbrudd i Nord-Norge som varte i flere dager. Noen opplevde å bli værfaste.

Derfor er det lurt å ha et beredskapslager hjemme, bestående av blant annet mat, tepper, fyrstikker og lommelykt. Det er også viktig å ha med seg for eksempel teppe, litt mat og drikke i bilen dersom man skal på tur.

Foredraget var både nyttig og informativt, og ga oss mye å tenke på. Etter foredraget hadde vi mulighet til å stille spørsmål, og vi fikk gode og utfyllende svar.

TIL HEGE BEATHE DAHLENS MINNE

Skrevet av Åshild Johansen

MINNEORD OM HEGE

Det var et svært trist budskap vi mottok da Hege Beathe sovnet stille inn, omgitt av sine kjære.

Hege var en usedvanlig sterk kvinne, til tross for sine sykdommer. Hun var ikke en som satt hjemme og syntes synd på seg selv. Tvert imot var hun svært aktiv og reiste mye, både i Innlandet og til utlandet. Takket være sine mange tolk-ledsagere kunne hun delta på det meste – enten det var fjellturer, hytteturer eller opplevelser i skog og mark.

Hun var et varmt og omtenkstomt menneske, med et stort hjerte for andre. Spesielt engasjerte hun seg sterkt i kampen for døvblindes rettigheter.

Hege gikk på Ila skole og arbeidet ved Voldsløkka barnehage. Hun var utdannet assistent/sykepleier. Hun hadde også et betydelig organisasjonsengasjement: Hun satt i LSHDBs styre som styremedlem i sju år, var prosjektleder i to år, og var både styremedlem og senere leder i lokallaget Oslo, Akershus og Østfold.

Musikk betydde mye for Hege, og hun var på mange konserter. Hun var også svært glad i sine tantebarn og deres barn.

Hege bodde i egen leilighet i Oslo i flere år før hun flyttet til Høne Gård i Hønefoss. Etter hvert ble helsen svakere, og hun hadde behov for mer hjelp i sine siste år.

Vi lyser fred over Heges minne.

Bilde: En stolt Hege som har strikket den flotte vesten selv.

FRIST FOR INNSENDING AV STOFF TIL
NESTE NUMMER:
27. MARS (OG GJERNE LITT FØR)

TIL NESTE GANG

21. FEBRUAR

Den internasjonale morsmåldagen

01. MARS

Internasjonal dag mot all diskriminering

08. MARS

Internasjonal kvinnetid

20. MARS

Internasjonal dag for lykke

21. MARS

Nowruz - persisk nyttår

07. APRIL

Verdens helsedag

Ca 08. APRIL

Neste nummer av SynHør bladet
havner i postkassa

**Signo
Rycon AS**
Ryensvingen 15
0680 OSLO
Tlf. 23 24 45 20

BIOSIRK
NORGE
Smiuhagan 25
2323 INGEBERG
Tlf. 917 71 400

Signo Vivo
Andebu Sentrum 1, 3160 ANDEBU
Tlf. 33 43 88 00

Specsavers Lillestrøm
Storgata 12, 2000 LILLESTRØM
Tlf. 63 80 15 90

Specsavers Horten
Vognmannsgata 5, 3187 HORTEN
Tlf. 33 80 48 00

**Motorsenteret
Heidal AS**

Ysterivegen 5
2676 HEIDAL
Tlf. 61 23 34 00

BRB Bygg AS

Hellebergveien 35
3960 STATHELLE
Tlf. 906 18 673

Tlf. 32 78 88 99
Sentrumsgården, 3370 Vikersund

Storgaten 33, 4370 EGRSUND
Tlf. 51 49 07 78

**Lillehammer
Apotek AS**

Røyslivegen 4
2611 LILLEHAMMER
Tlf. 61 40 03 01

Nettec AS

Kolbotnv 14
1410 KOLBOTN
Tlf. 66 81 06 40

AN Bygg

Ringtrostveien 11, 2032 MAURA
Tlf. 63 99 77 90

RETURADRESSE

LSHDB (Landsforbundet for kombinert
Syns– og Hørselshemmede / Døvblinde),
SKIPPERGATA 33
0154 OSLO

LSHDB
SENTRALSTYRE
2024-2026

FORBUNDSLEDER

Åshild Johansen

NESTLEDER

Sissel H. Markhus

STYREMEDLEMMER

Kari Kristine Engan
Ståle Hatlelid
Marius Aasand Larsen

VARAMEDLEMMER

Karianne Havsberg
Juliane Eftevåg